

купальників. Питання, яким раніше ніхто не журився, стає майже постійною проблемою, а саме: де знайти місця?» [5, с. 15]. І далі: «Сьогодні ми свідки триумфу гіпердемократії, в якій маса діє безпосередньо без закону, з допомогою матеріального тиску, накидаючи свої прагнення і смаки... Маса розчавлює під собою все, що відмінне, незвичайне, індивідуальне, кваліфіковане й добірне. Хто не схожий на всіх, хто не думає як усі, ризикує, що його усунуть» [5, с. 20]. Таким чином, сучасна людина, за логікою Х. Ортеги-і-Гасета, затиснена в обмежені рамки загального, де немає справжнього вибору. Адаже, як стверджує іспанський мислитель, коли ми говоримо про наше життя, ми звичайно забуваємо одну річ, ... найістотнішу: наше життя – це передусім постійна свідомість того, що нам можливе. Коли б у кожному мить ми мали перед собою всього тільки одну можливість, то не було б сенсу називати це можливістю. Це була б радше гола необхідність. Але в дійсності це чудове явище, яке зветься життям, має ту істотну особливість, що перед ним завжди відкривається кілька виходів, які через свою кількість набувають характеру можливостей, між якими ми маємо вибрати [5, с. 35]. А якщо немає вибору, то немає і ідентифікації, самовираження, самореалізації, врешті ідентичності. І ось тут виникає проблема пошуку останньої як наслідок кризи ідентичності. Це – кульмінаційний момент життєдіяльності сучасного людського індивіда і він пов'язаний не тільки з об'єктивними обставинами ушвидження людської історії та масовістю. В першу чергу він актуалізує суб'єктивність індивіда як потенційну субстанцію, завдяки якій і можливий вибір: іти за течією світових тенденцій без усілякого опору, віддавши себе на поталу цих процесів, або в цілому і кожному конкретному випадку соціальних інтеракцій виявляти своє «Я», самореалізуватися.

Висновки. Ідентичність, по-перше, як стрижнева духовно-світоглядна якість є дуже складним і водночас недостатньо дослідженим феноменом. Цей висновок, як видається, має право на життя навіть за умови величезної кількості дуже глибоких досліджень в сфері гуманітарної інтелектуалістики. По-друге, складність вказаного явища постійно посилюється, зважаючи на показані вище головні тенденції розвитку сучасного світу. Оскільки ж вказані тенденції несуть в собі потенції поглиблення, ідентичність як феномен об'єктивно отримує перспективу як ускладнення, так і посилення своєї значущості для життєдіяльності і окремих людських індивідів, і соціальних спільностей. Це об'єктивно артикулюється соціальним суб'єктом на рівні його духовно-світоглядних орієнтацій, а значить в перспективі вимагатиме до себе особливої уваги. В цьому логічному ряду вагомими стають системні і послідовні дослідження феномену людської ідентичності.

Список використаних джерел

1. Андрущенко В. П., Михальченко М. І. Сучасна соціальна філософія. – Київ: Генеза, 1996. – 368 с.
2. Малахов В. С. Неудобства с ідентичністю // Вопросы философии. – 1998. – №2. – С.43–53.
3. Мид Джордж Герберт // Философский энциклопедический словарь / Редкол.: С. С. Аверинцев, Э. А. Араб-Оглы, Л. Ф. Ильичев и др. – 2-е изд. – М.: Сов. Энциклопедия, 1989. – С.361–362.
4. Муляр В. І. Проблема становлення особистості в системі «індивід – суспільство» / філософсько-культурологічний аналіз. – Житомир: ЖДТУ, 2005. – 320 с.

5. Ортега-і-Гасет Х. Бунт мас // Вибрані твори / Перекл. з іспанської В. Бурггардта, В. Сахна, О. Товстенко. – К.: Основи, 1994. – С.15–139.

6. Шпенглер О. Закат Европы. – М., 1923. – Т.1. – 467 с.

References

1. Andrushchenko V. P., Myhal'chenko M. I. Suchasna sotsial'na filosofia. – Kyiv : Geneza, 1996. – 368 s.
2. Malahov V. S. Neudobstva s identichnost'yu // Voprosy filosofii. – 1998. – №2. – S.43–53.
3. Mid George Gerbert // Filosofskiy entsiklopedicheskiy slovar' / Redkol.: S. S. Averintsev, E. A. Arab-Ogly, L. F. Ilichev i dr. – 2-e izd. – M.: Sov. Entsiklopediia, 1989. – S.361–362.
4. Muliar V. I. Problema stanovlennia osobystosti v systemi «indyvid – suspil'stvo» / filosof's'ko-kul'turologichnyi analiz. – Zhytomyr: ZDTU, 2005. – 320 s.
5. Ortega-i-Gasset H. Bunt mas // Vybrani tvory / Perekl. z ispans'koi V. Burggardta, V. Sahna, O. Tovstenko. – K.: Osnovy, 1994. – S.15–139.
6. Shpengler O. Zakat Yevropy. – M., 1923. – T.1. – 467 s.

Mulyar V. I., Doctor of Philosophical Sciences, Professor, the Head of the Department of Humanities and Social Sciences of Zhytomyr State Technological University (Ukraine, Zhytomyr), Vim54@ukr.net

About the problem of identity of human individuum

Identity as a key problem of human individuum livelihood. The G. Mead's conception about human as absolutely social species who forms new identities while acting socially is analyzed. The author presents his point of view on an issue of human entity as a systemic totality of human natural and social powers where identity is considered as these powers' concentrated analogue being internal and integral natural physiological, as well as social substance and substance with spiritual outlook which «perpetuates» the being of human. Natural physiological basis of identity creates stability and constancy of an individuum, whereas social basis creates its flexibility and lability. The author offers the conceptual definition of the identity of human individuum as a substantial, intra-determined quality which preserves natural physiological basis of functioning the structure of his essential powers is simultaneously in the process of qualitative transformation of the structure of social forces through constant public socialization. The main trends and features of the modern world in continuously growing pace of its development and the problem of identity in these conditions are studied.

Keywords: identity of individuum, social interaction, human as a quality system, identity as an internal natural physiological, social substance with spiritual outlook of individuum, growing pace of social development.

* * *

УДК 37.013.73:378.09

Нежива О. М., кандидат філософських наук, старший викладач кафедри сучасних європейських мов, Київський національний торговельно-економічний університет (Україна, Київ), nezhyva@gmail.com

УНІВЕРСИТЕТ: ЕТАПИ РОЗВИТКУ

Досліджено історичні етапи розвитку університету у Західній Європі. У статті автор аналізуючи літературні джерела виділяє шість історичних періодів розвитку університету кожен з яких охоплює певний проміжок часу та має свої особливі характерні ознаки притаманні йому. Також автор показує їх особливі риси щодо світобачення та як змінювалися вони із подальшим етапом розвитку. При цьому аналізуючи дану періоду автор відзначає, що на протязі трьох історичних періодів в Європі з'являється академічна автономія, яка висувається на передній план і розглядається в якості невід'ємного аспекту університету та у подальшому розвитку стає кінцевим підсумком у формуванні університету, тобто невідривною його частиною. У статті відзначається, що саме свобода у сучасних європейських університетах напуну на сьогоднішній час. Також автор підкреслює, що кожен етап розвитку університету – це новий етап у розвитку вищої освіти, який відбувався у Європі.

Ключові слова: освіта, система освіти, демократизація, реформа, університет.

Здобувши незалежність Україна стала на шлях розвитку інтеграційних процесів у галузі освіти. Тому перед системою вищої освіти України постають нові завдання, шляхи розв'язання яких можливі за

умови достатнього знання систем вищої освіти різних зарубіжних країн. Ідея створення європейського освітньо-наукового простору примусила всі країни-учасниці визначити ряд завдань у всьому комплексі політичних, економічних, соціальних, культурних питань, у тому числі й у галузі вищої освіти. Таким чином, створюються умови для інтегративних процесів у сфері вищої освіти європейських країн, а Україна виступає активним учасником цих процесів. Обрані шляхи модернізації вищої освіти України співзвучні загальноєвропейським підходам.

Але не дивлячись на все це, що вище сказане сьогодно вища освіта в Україні переживає важкі часи стосовно її реформ. Тому історичний досвід Європейських держав для України дуже важливий щодо реалізації основних принципів організації навчального процесу, тощо.

Про актуальність проблеми свідчать також велика кількість публікацій та досліджень з теми як вітчизняних, так і зарубіжних учених, серед яких В. Адрущенко, О. Базалук, Н. Сухова, С. Клепко, Д. Свириденко та інші.

Мета дослідження полягає у здійсненні комплексного аналізу історичних етапів розвитку університету у Західній Європі.

Для дослідження розвитку історичного розвитку університетів нам потрібно заглибитись у Середньовіччя. Адже саме тоді з'явилась перша особлива форма вищих навчальних закладів – університет. Про це свідчить навіть даний термін «університет», який походить від латинського словосполучення *Universitas Magistrorum et Scholarium*, що означає «співтовариство викладачів і науковців». Крім того, автентичне латинське слово «*Universitas*» в цілому означає «число осіб, які поєднані в одне ціле суспільство, компанію, спільноту, гільдію, корпорацію тощо» [4, с. 15]. Оскільки, в той час, коли з'явилося міське життя у містечках та середньовічні гільдії, спеціалізовані об'єднання «студентів та викладачів з колективними юридичними правами, як правило, гарантованими статутами, які були видані князями, святителями або міською старшиною» стали називати цим загальним терміном. Як і інші гільдії, вони були саморегулюючими і визначалися кваліфікацією своїх членів, таке визначення ми знаходимо у тлумачному словнику латинської мови.

З цього приводу відомий французький історик-медієвист, представник школи «Анналів» Жак Ле Гоффу своїй монографії «Інтелектуали у Середньовіччі» першу главу так і починає, «спочатку були міста», а далі він підкреслює, що інтелектуали народжувались разом з ними, оскільки вони з'являлись з їх процвітанням, котрі були пов'язані з розвитком торгівлі, промисловості (ремесел). Він зазначає, що місто – це місце обертання людей, які нагороджені ідеями, ніби товарами, місце обміну, ринків та перехрестя інтелектуальної торгівлі [2, с. 25]. Причиною зростання міст була висока мобільність населення. Адже, як відзначає сучасна дослідниця Ельке Вейк у своїй статті «Поява університету. Дослідження заснування Паризького університету від Неоінституціональної перспективи» європейське населення удвічі збільшилося за період 1050–1200 рр., наслідком, якого була величезна кількість людей, які не мали відповідних засобів для існування

та інфраструктури [9, с. 12]. Тим не менш, якщо люди не хотіли оселитися в місті і ставати громадянами, то вони рухалися далі, але при цьому вони не мали громадянства. В принципі, ці негромадяни не мали жодних прав і ніяких коштів, щоб діяти в юридичним чином. Проблема була такою ж, як для торговців і для викладачів. Через це, вони почали формувати асоціації або гільдії. Ця асоціація була названа «*Universitas*». Гільдія майстрів називали «*Universitas magistrorum*» – зауважує Ельке Вейк у своїй статті.

Проте, не можна поза увагою залишити історичні факти, які вказують, на те що все таки перші вищі навчальні заклади університетського типу існували ще раніше в інших частинах світу. Так, датський науковець Ставрос Манціос у монографії *Університет: європейська особливість* зазначає, що такі заклади існували ще у країнах Стародавнього Сходу. Наприклад, Китай має довгу історію таких установ як Імператорський університет (Таїхуе), вже існував у 3 ст. до н.е., який був центром конфуціанської класики, що готував вчених-чиновників, а пізніше – заклади такого типу були розташовані у різних частинах Китаю, а ось у Японії був створений у 671 р. Імперський університет Кіото (*Daigakuyo*), де викладалися конфуціанські тексти, математика, історія і право. Стосовно арабських країн, він підкреслює, що найстарішим навчальним закладом є Університет Аль-Карауїн у Фесі (*the University of Al Karaouine*) на території Марокко, котрий був заснований у 859 р., а другим вважається Аль-Азгарський університет у Каїрі (*AlAzhar University*), започаткований у 972 р., які і донині є безперервно функціональними вищими навчальними закладами [8, с. 24].

Також дослідник Алан Коббан акцентує на тому, що середньовічні університети були справжніми продуктами Західної Європи і такі центри вищої освіти як філософська школа в Афінах IV ст. до н.е., юридичні школи Бейрута, Імперський університет Константинополя, який був заснований у 425 р., можливо, мають деякі спільні риси з середньовічним університетом як система організації та регулярні курси навчання, але особливі риси середньовічних університетів не були наявні у жодному вище згадуваних установ. Це свідчить що немає ніякої послідовності між університетами які виникли у XII ст. та грецькими, римськими, візантійськими та арабськими школами [7, с. 35].

Адже, на нашу думку, стародавні вищі навчальні установи не мали основних рис, які притаманні були університетам, а саме: навчальні програми, порядок присудження наукових ступенів та навчання адміністративної і професійної еліти. Також правовий статус перших європейських університетів зробили вирішальне відмінність від аналогічних установ Давнього Світу. Втім, європейський університет в корені відрізняється від подібних установ, створених в інших частинах світу, найвагомішою ознакою – академічною автономією, як зазначає данський вчений Ставрос Манціосу у своїй роботі *Університет: європейська особливість*. На його думку, можна відрізнити три різні історичні періоди в Європі, під час якого академічна автономія з'явилася і в кінцевому підсумку стала невід'ємною характеристикою університету:

1. Перший період був в античності в 387 році до н.е., коли Платон заснував свою Академію в Афінах.

Створення Академії було фактично виразом Платона опозиції афінського поліса. Платон був проти афінської демократії, режиму, що дозволить всім громадянам, обговорювати і приймати політичні рішення. Як він проявляється в деяких з його основних діалогів (наприклад, Республіка і державний) політичних рішень повинні бути зроблені обмеженим числом осіб, філософів або призначені державні особи, які володіють знаннями, щоб зробити це. Це знання і, отже, політичні критерії і стандарти, на яких повинні вони бути засновані, мусять бути розроблені рішеннями філософів, в просторі, що дозволяє для вільного діалогу та суперництва ідей. Іншими словами, Платон хотів пересадити дух політичної свободи, існуючої в афінській Академії, таким чином, створюючи простір інтелектуальної свободи. Отже, створення Академії Платона, незважаючи на опозицію до демократії, стала батьківщиною академічної автономії.

2. Другий період появи академічної автономії збігається з появою перших університетів, і він повинен розглядатися в контексті Європейських міст, які виростили в кінці Середньовіччя. Міське середовище Середньовіччя сприяло розвитку руху бюргерів, які просували свої політичні стремління місцевого самоврядування щодо встановлених форм влади (імператорів, королів, або феодалів). Одним із найкращих прикладів цього явища були італійські «Міста-держави» (Венеція, Мілан, Флоренція, Болонья, Неаполь, Генуя, і т.д.), яким вдалося протягом X–XV ст. позбавитись залежності від своїх правителів та встановити і ввести установи самоврядування. Цим самоврядуванням був університет.

3. Третій період в історії Європи, була академічна автономія, яка висувається на передній план і розглядається в якості невід'ємної риси університету існувала в кінці XVIII та на початку XIX століття. Це час, коли університет став філософським розглядом для основних прихильників німецького ідеалізму (наприклад Кант, Фіхте, Гумбольдта, Шеллінга, Шлейєрмахера і т.д.), а також політичною реформою, зі створенням Берлінського університету в 1810 році. Всі вище зазначені мислителів вважали, що університет – це спільнота вчителів та учнів, що присвячують себе для вільного мислення, філософського дослідження і науковому відкриттю. При цьому держава повинна надати університету необхідні економічні засоби, а члени академічної спільноти створювати і поширювати знання, які є найбільш вартисними у Європі.

Відтак, університети розвивалися понад декількох тисячоліть, беручи свій початок з середньовічних християнських соборних або монастирських шкіл (*Schola e monasticae*), в яких викладали монахи-ченці або монахині. Перші університети розвивалися під егідою римсько-католицької церкви за папською буллою як *studia generalia* (всезагальні студії). Адаже у період раннього Середньовіччя, більшість нових університетів були створені з вже існуючих шкіл. Дані школи, як правило, стали в першу чергу осередками вищої освіти. Так, професор патристики і візантиністки Даремського університету священик Ендрю Лаут вважає, що ці школи ввібрали елементи освіти класичної римської давнини після колапсу пізньої античності в V–VI ст. н.е., коли регіон, який згодом буде зватися Західна Європа, відсторонився від влади Римської імперії [8, с. 20].

Пізніше університети почали засновувати королі (Неаполітанський університет, Карлів університет у Празі, Ягелонський університет у Кракові) або муніципальні адміністрації (Університет Кельна, університет Ерфурта). Вони почали створювати університети для підвищення рівня освіти в країні, збільшення величі своєї держави, а значить і себе, та згодом це стало престижним – вкладати гроші у науку. Так, у Європі з'явилися перші університети такі як: Болонський університет (1088), Паризький університет (1150), Оксфордський університет (1167), Кембриджський університет (1209) та інші.

Крім того, у Середньовіччі основним напрямом у навчанні було прищеплення людині певного напрямку мислення, дотримання в розумовій діяльності суворой дисципліни, яка допоможе засвоїти будь-який навчальний матеріал.

Молоді люди могли вступати до університетів коли закінчували навчання «сім вільних мистецтв», яке складалось з тривіума (початкова частина середньовічної освітньої програми, що включає у себе такі предмети як: мистецтво граматики, риторика і діалектика або логіка) й квадрівіума (завершена частина освітньої програми – арифметика, геометрія, музика і астрономія). Також латинська мова була мовою університету, яка використовувалася для написання всіх текстів, лекцій, диспутів та іспитів. Викладачі в університетах були об'єднані в особливу організацію, яку називали факультет (від латинського слова «*facultas*» – здібності, тобто здатність викладати чи вивчати той чи інший предмет). Згодом так почали називати відділ в університеті на якому викладався певний предмет. В університетах професори давали лекції з логіки, натурфілософії та метафізики за книгами Аристотеля; в той час як книги Гіппократа, Галена, Авіцена були використані для викладання медицини. На відміну від цих спільних рис, були великі розбіжності в університетах на півночі і на півдні Європи, в першу чергу у професійному предметному напрямі університету. Так, італійські університети були зосереджені на праві та медицині, в той час як північні – на мистецтві і теології. Крім того, були наявні відмінності в якості навчання в цих областях. Навіть мандрівні вчені, яких називали ваганти (від латинського дієслова «*vagari*» – бродити), подорожувати до північних або південних університетів Європи залежно від їх інтересів, роблячи акцент на даних предметах. Саме це сприяло розвитку вищої освіти в Європі в XII–XIII ст.

В цей час Франція стає колыскою університетської освіти, особливо Париж. З цього приводу відомий французький історик-медієвіст Жак Ле Гофф у своїй книзі «Інтелектуали у Середньовіччі» зазначає, що у ті часи Париж був як Вавилон, до якого приїжджали всі студенти. Адаже навчальна міграція до Парижу почалася ще в кінці XI століття з появою Вільяма Шампо, який був одним із перших паризьких викладачів, що залучив студентів з-за кордону. У Парижі було три соборні школи такі як: Сен-Женев'єв (*St. Geneviève*), Сен-Віктор (*St. Victor*) та школа на острові Сітепри соборі Паризької Богоматері (*Notre Damede Paris*). Більшість викладачів і студентів мали канцелярський статус і перебували під юрисдикцією церкви. З збільшенням

кількості міст в XI та XII століть, місцеві школи набули значення монастирських шкіл. Так, як Париж був столицею Франції, то школи Парижа отримали перевагу над іншими відомими школами, як Лаон або Шартр. Це призвело до концентрації відомих вчителів у Парижі, які, у свою чергу привели маси студентів міста.

Однак, для підйому інтелектуального життя Парижу та становлення його центром Європи був викликаний учень Вільяма Шампо – Пітер Абеляр. Його місія передбачала зробити перший серед рівних новий університет у Парижі – відзначає сучасна дослідниця Ельке Вейк у своїй статті. Так починається зароджуватись Паризький університет. Проте, Ельке Вейк зазначає, що немає чіткої дати або фундаментального акту про Паризький університет. Тим не менш, можна відзначити, що перехід від єдиної Паризької організації до моделі Європейського інституту відбувалося досить швидко. Таким чином, Париж став моделлю університету для всіх інших європейських університетів.

Отже, на той час існували дві моделі середньовічного університету:

1. Модель Болоньї, котра базувалася на студентській гільдії, якій було дозволено вибирати професорів на контрактній основі для викладання їм лекцій та мала право самостійно визначати структуру, зміст навчальних дисциплін. При цьому дана модель направлена на світську орієнтацію.

2. Паризька модель вже базувалась на магістерській гільдії. Її спрямованість була направлена на теологію та знаходилась під сильним впливом факультету вільних мистецтв, де університет утворювали магістри, а студенти були лише членами університету.

Історичний розвиток університетської освіти тривав подальші століття. Так, італійський дослідник Альдо Джеуна у монографії «Європейські університети: інтерпретація історії» [3, с. 78] розділяє історичний розвиток університету на чотири різні періоди. Перший період – це народження університету. Тривалість даного періоду починається з кінця XII ст. до поч. XVI ст., що став свідком зародження і розвитку унікального закладу, який отримав назву *Universitas Magistrorum et Scholarium* або *Studium Generale*. Другий – це період занепаду, який охоплює другу половину XVI ст. та кін. XVIII ст. Наступний третій період – це відновлення університету і німецька модель щодо їх трансформації. Цей період займає проміжок часу з початку дев'ятнадцятого століття до Другої світової війни. Четвертий період, який починається з завершенням Другої світової війни та триває до кінця 1970-х років – це розповсюдження та диверсифікація університету. Крім того, цей період є важливим, тому що відбулося перевизначення ролі університетів.

На нашу думку, даний п'ятий період, починається з підписанням Болонської конвенції у 1999 (м. Болонья, Італія), яка передбачала спільні вимоги, критерії, стандарти національної системи вищої освіти та створення єдиного європейського освітнього і наукового простору. Таким чином, даний процес та його реалізація отримав назву Болонський процес. На даному етапі була запроваджена низка законодавчих актів таких як Лісабонська угода, прийнята у 1997 році, декларує наявність і цінність різноманітних освітніх систем

і ставить за мету створення умов, за яких більша кількість людей скориставшись усіма цінностями і здобутками національної системи і науки зможе бути мобільними на європейському ринку праці, а також Сорбонська декларація (2001) спрямована на створення відкритого європейського простору вищої освіти, який має стати більш конкурентно-спроможним на світовому ринку освітніх послуг. Основна ідея цих документів – двоступенева структура вищої освіти. Використання системи кредитів (ECTS), міжнародне визначення бакалавра як рівня вищої освіти, надає особі кваліфікацію та право продовжувати навчання за програмами магістра відповідно до положень Лісабонської угоди. Цей етап розвитку університетів тривав до 2005 року та орієнтувався на європейські цінності, формував нові погляди на розвиток здібності мислення як європейця та вивчення загальноєвропейських культур.

Далі ми виділяємо шостий етап історичного розвитку університету, який починається з 2005 р. та триває до теперішнього часу. При цьому ми можемо відзначити його як переформування та переосмислення суті університету у світі.

Отже, історичний розвиток університету складається з шести періодів, кожен з яких охоплює певний проміжок часу та має свої особливі характерні риси притаманні йому. Адже кожен етап розвитку університету – це новий етап у розвитку вищої освіти, який відбувся у Європі. Адже саме свобода у сучасних європейських університетах панує на сьогоднішній час, але крім цього, вважають вчені, що передусім університет повинен давати освіту, яка повинна задовольняти потреби людського духу. Вона зобов'язана допомагати людям виробляти відповідну особисту філософію й почуття цінностей; виховувати смак до літератури, музики та мистецтва; створювати здатність аналізувати проблеми й приходити до розумних висновків.

Список використаних джерел

1. Вульсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульсон. – М.: изд-ство УРАО, 1999. – 208 с.
2. Гофф Жак Ле Интеллектуалы в Средние века / перед. с француз. А. М. Руткевича. 2-е изд. – С.-Петербург, 2003 – 160 с.
3. Свириденко Д. Б. Феномен віртуальної реальності як інституціональний чинник інформаційного суспільства / Д. Б. Свириденко // Наукові записки Київського університету туризму, економіки і права: Збірник наукових праць. Серія: філософські науки. – К.: КУТЕП, 2010. – С.88–99.
4. Bazaluk Oleg, and Olga Nezhlyva Martin Heidegger and Fundamental Ontology / Bazaluk Oleg, and Olga Nezhlyva // Annals of the University of Craiova – Philosophy Series. – nr.38 (2. 2016): 71–83.
5. Geuna Aldo The economics of knowledge production: funding and the structure of university research / Aldo Geuna. – SPRU, University of Sussex, UK 1999. – P.224.
6. Nezhlyva Olga Future Ukrainian's Image: modern vision / Olga Nezhlyva // Philosophy & Cosmology. – Kyiv, 2015. – Vol.14. – P.175–176.
7. Nezhlyva Olga Higher education system in modern Germany: social-philosophical analysis / Olga Nezhlyva // Future Human Image. – K., 2015. – №2 (5). – P.164–170.
8. Nezhlyva Olga Gegenstand der Philosophie der Bildung / Olga Nezhlyva // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, January–February, 2014. – Austrian: Vienna, 2014. – №1. – P.114–118.
9. Stavros Moutsios University: the European particularity / Stavros Moutsios. – EPOKE, Department of Education, Aarhus University, 2012. – P.26.

10. Weik Elke The emergence of the university: A case study of the founding of the University of Paris from a neo-institutionalist perspective // Management & Organizational History. – 2011. – №6. – P.287–310.

References

1. Vul'son B. L. Strategija razvitija obrazovanie na Zapade na poroge XXI veka / B. L. Vul'son. – M.: izd-stvo URAO, 1999. – 208 s.
2. Goff Zhak Le Intellektualy v Srednie veka / pered. s francuz. A. M. Rutkevicha. 2-e izd. – S.–Peterburg, 2003 – 160 s.
3. Svyrydenko D. B. Fenomen virtual'noi' real'nosti jak instyucional'nyj chynnyk informacijnogo suspil'stva / D. B. Svyrydenko // Naukovi zapysky Kyi'vs'kogo universytetu turizmu, ekonomiky i prava: Zbirnyk naukovykh prac'. Serija: filosofsk'i nauky. – K.: KUTEP, 2010. – S.88–99.
4. Bazaluk Oleg, and Olga Nezhyva Martin Heidegger and Fundamental Ontology / Bazaluk Oleg, and Olga Nezhyva // Annals of the University of Craiova – Philosophy Series. – nr.38 (2. 2016): 71–83.
5. Geuna Aldo The economics of knowledge production: funding and the structure of university research / Aldo Geuna. – SPRU, University of Sussex, UK 1999. – P.224.
6. Nezhyva Olga Future Ukrainian's Image: modern vision / Olga Nezhyva // Philosophy & Cosmology. – Kyiv, 2015. – Vol.14. – P.175–176.
7. Nezhyva Olga Higher education system in modern Germany: social-philosophical analysis / Olga Nezhyva // Future Human Image. – K., 2015. – №2 (5). – P.164–170.
8. Nezhyva Olga Gegenstand der Philosophie der Bildung / Olga Nezhyva // Austrian Journal of Humanities and Social Sciences, January–February, 2014. – Austrian: Vienna, 2014. – №1. – P.114–118.
9. Stavros Moutsios University: the European particularity / Stavros Moutsios. – EPOKE, Department of Education, Aarhus University, 2012. – P.26.
10. Weik Elke The emergence of the university: A case study of the founding of the University of Paris from a neo-institutionalist perspective // Management & Organizational History. – 2011. – №6. – P.287–310.

Nezhyva O. M., PhD, senior lecturer, Department of Modern European Languages, Kyiv National University of Trade and Economics (Ukraine, Kyiv), nezhyva@gmail.com

University: periods of development

The article is devoted to the study of the historical periods of the university's development in Western Europe. In the article, the author, who analyzes the sciences works, distinguishes six historical periods of development of the university, each of which has a period of time and its own special characteristic features inherent in it. Also, the author shows their special features on the world outlook and how they changed with the subsequent stage of development. At the same time, analyzing this periodicals, the author notes that during three historical periods, academic autonomy appears in Europe, is brought to the forefront and is regarded as an integral aspect of the university and, in the further development, becomes the final result in the formation of the university, that is, its integral part. The article notes that this freedom dominates in modern European universities today. Also, the author emphasizes that each stage of the university's development is a new stage in the development of higher education, which took place in Europe.

Keywords: education, education system, democratization, reform, university.

* * *

УДК 378.015.31

Озьмінська І.,
старший викладач, Івано–Франківський
національний технічний університет нафти і газу
(Україна, Івано–Франківськ), gileya.org.ua@gmail.com

НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ МОВНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Розглядається питання модернізації мовної політики України. Проаналізовано основні недоліки та успіхи на шляху становлення єдиної державної мови як консолідуючого чинника українських громадян, а також запропоновано актуальні завдання, виконання яких сприятиме формуванню ефективних стратегій у державній мовній політиці.

Ключові слова: мовна політика, державна мова, мова нацменшин, мовний закон.

Вийшовши на світову арену як незалежна самостійна держава, Україна постала перед цілою низкою проблемних питань – економічних, політичних, соціальних, а серед них і мовних питань, а саме – вироблення якісної та ефективної мовної політики, підняття статусу державної мови та її престижу з–поміж інших мов, чітке визначення мови спілкування державних органів з населенням, громадян з державними органами, мова у сфері освіти, науки, судовій галузі тощо.

Разом з проголошенням української мови державною виникла реальна потреба у досконалому володінні державною мовою державними службовцями, фахівцями різних галузей, які могли б вільно послуговуватись нею для ефективного виконання своїх посадових обов'язків, адже, відповідно до статті 1 закону України «Про засади державної мовної політики», державна мова є закріпленою законодавством мовою, вживання якої обов'язкове в органах державного управління та діловодстві, установах та організаціях, на підприємствах, у державних закладах освіти, науки, культури, у сферах зв'язку та інформатики [5]. Згідно закону, саме українській мові як мові націєтворчого етносу і державній мові українського народу належить провідна роль у підготовці майбутньої національної еліти нашої держави, яка б відповідала національним інтересам держави та не суперечила Конституції та європейському законодавству. Однак, беззаперечним залишається той факт, що закону повсякчас не дотримуються, що викликає обурення українськомовних журналістів, мовознавців, громадських активістів та великої кількості інших громадян, які борються за права української мови.

Мовна політика держави – це не новий тренд, вона віддавна існує як у багатомовних державах, так і в одномовних. Жодна країна не може обійтись без мови, а обравши ту чи іншу мову, як державну, вона репрезентує себе та своїх громадян на міжнародному рівні як окремішню державу. Адже, як зазначає Л. Масенко, об'єднати населення всередині країни, відокремити ззовні, від сусідів, – ось одне з основоположних державотворчих завдань мови. І скільки б політики не намагались віднайти якісь інші чинники суспільної консолідації, ефективнішого засобу, аніж поширення загальнонаціональної мови, вони не знайдуть [11]. Якщо ж підійти до науково-термінологічного визначення поняття «мовна політика», то можна вважати, що «це система заходів впливу на функціональну сторону мови і є частиною загальної державної політики і відповідає її цілям». Мовна політика – це мовний аспект державної політики з національного питання, яка покликана сприяти зміцненню мовної свідомості громадян й урегулювати мовні практики у різних сферах життя держави й суспільства.

В Україні мовна політика з початку незалежності була і досі є досить суперечливою, так як на неї впливає ряд проблем, яких їй так і не вдалось побороти, як і не вдалось втілити задекларовану в Конституції державність української мови на практиці. Так, все ще не подолано комплекс меншовартості українця та не розвинуто системи самоідентифікації українських громадян, досі в засобах масової інформації відчувається вплив агресивної російської